

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

О.Томко
«*2*» *серпня* 2022 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Практикум зі створення тексту та академічне письмо

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, 06 Журналістика
(шифр і назва)

спеціальності 054 Соціологія, 061 Журналістика
(шифр і назва)

освітні програми Соціологія комунікацій, реклами та зв'язків з громадськістю,
Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю
(шифр і назва)

спеціалізація _____
(шифр і назва)

вид дисципліни обов'язкова
(обов'язкова / за вибором)

факультет соціологічний

2022 / 2023 навчальний рік

Програму затверджено
вченою радою соціологічного факультету
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,
протокол № 7 від 15 червня 2022 р.

Розробник програми:

ТРИФОНОВ Роман Анатолійович, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови філологічного факультету, доцент (за сумісництвом) кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій соціологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Програму затверджено
на засіданні кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій
соціологічного факультету ХНУ імені В.Н. Каразіна,
протокол № 3 від 27 квітня 2022 р.

Завідувач кафедри
прикладної соціології
та соціальних комунікацій

(підпис)

Віль БАКІРОВ
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантами освітньо-професійних програм «Соціологія комунікацій, реклами та зв'язків з громадськістю» і «Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю».

Гарант освітньо-професійної програми «Соціологія комунікацій, реклами та зв'язків з громадськістю»

Ірина СОЛДАТЕНКО

Гарант освітньо-професійної програми «Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю»

(підпис)

Сергій АКСЬОНОВ
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією соціологічного факультету
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Протокол № 10 від « 21 » червня 2022 року

Голова науково-методичної комісії

Юлія СОРОКА

ВСТУП

Програму навчальної дисципліни «**Практикум зі створення тексту та академічне письмо**» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 054 Соціологія (освітня програма «Соціологія комунікацій, реклами та зв'язків з громадськістю») та спеціальності 061 Журналістика (освітня програма «Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю»).

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. **Мета** викладання навчальної дисципліни — поглибити знання студентів щодо того, яку організацію має грамотний і впливовий текст, та поліпшити навички створення такого тексту відповідно до мети, жанру і стилю; дати студентам базові навички академічного письма й вимоги до оформлення і змістового наповнення академічного тексту.

1.2. Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни є:

- сформувати у студентів поглиблені практико-орієнтовані компетенції з написання текстів;
- створити умови для засвоєння студентами апарату основних категорій і методів стилістичного аналізу тексту: адресант, адресат, комунікативні умови, мета, жанр, стиль; лексичний, граматичний, стилістичний та інші рівні функціонування мовних засобів;
- сформувати навички аналізу вже створених текстів різних часів та комунікативних призначень, ознайомитися з цікавими й майстерними зразками української та світової публіцистики крізь призму конкретних жанрів, репрезентованих текстами знаних авторів;
- дати знання про структуру наукового тексту, його грамотну будову;
- навчити належному оформленню академічного тексту, коректному цитуванню джерел, введенню в текст цитат і посилань, подання списку літератури відповідно до різних стандартів.

1.3. Кількість кредитів – 8

1.4. Загальна кількість годин – 240

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й, 2-й	1-й, 2-й
Лекції	
16 год	4 год
Практичні, семінарські заняття	
48 год.	12 год.
Лабораторні заняття	

0 год.	0 год.
Самостійна робота	
176 год.	224 год.
Індивідуальні завдання (курсова робота)	
0 год.	0 год.

1.6. Заплановані результати навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни **«Практикум зі створення тексту та академічне письмо»** студент повинен

знати:

- відмінності між креативним і академічним письмом;
- визначення та ознаки авторського публіцистичного тексту;
- різновиди й жанри публіцистичних текстів;
- основні поняття й терміни стилістичного аналізу тексту;
- поняття стилістичної маркованості мовного знака;
- місце образних мовних засобів у текстах авторської публіцистики;
- місце термінології та спеціальної лексики і фразеології в текстах авторської публіцистики;
- базові вимоги до композиції публіцистичного тексту;
- базові вимоги до композиції наукового тексту;
- поняття академічної доброчесності та коректного використання результатів чужих наукових досліджень;

вміти:

- аналізувати авторські медіатексти;
- розуміти композиційну та зображально-виражальну структуру конкретного тексту;
- вичленовувати засоби впливу на аудиторію, активізації читацької уваги;
- працювати в рамках заданого формату тексту;
- самостійно створювати тексти заданого жанру, формувати оригінальний продукт креативного письма;
- реферувати наукові джерела з досліджуваної теми;
- писати й редагувати науковий текст;
- правильно оформлювати цитати й посилання в науковому тексті за різними стандартами;
- укладати список наукової літератури.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, здобувачі повинні набути компетентності та демонструвати такі результати навчання:

Загальні компетентності (ССК):

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК06. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК10. Здатність генерувати нові ідеї.

ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства.

ЗК14. Дослідницька компетентність випускника університету як результат науковості змісту й технологій підготовки здобувача вищої освіти, націленості його на пошукову/дослідну діяльність.

ЗК15. Мовленнєва та комунікативна компетентність, що передбачає якісне оволодіння випускником університету українською мовою, яку він здатний застосовувати з урахуванням умов та особливостей середовища спілкування.

Загальні компетентності (СМК):

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК02. Знання та розуміння предметної галузі та професійної діяльності.

ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК08. Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК11. Здатність спілкуватися державною мовою.

Фахові компетентності (ССК):

ФК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.

ФК06. Володіння базовими навичками створення текстів і документів, що використовуються в соціології, у сфері зв'язків з громадськістю та реклами.

ФК09. Уміння обговорювати професійні проблеми, відстоювати свою точку зору, пояснювати сутність явищ, подій, процесів, робити висновки, давати аргументовані відповіді.

Фахові компетентності (СМК):

ФК01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.

ФК03. Здатність створювати медіапродукт.

Програмні результати навчання (ССК):

РН04. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних завдань в сфері соціології, реклами та зв'язків з громадськістю.

РН08. Обґрунтувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.

РН11. Здатність презентувати результати соціологічних досліджень для фахівців і широкої громадськості.

РН12. Володіння знаннями і навичками роботи в засобах масової інформації.

Програмні результати навчання (СМК):

РН02. Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції.

РН03. Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт.

РН04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.

РН08. Виокремлювати у виробничих ситуаціях факти, події, відомості, процеси, про які бракує знань, і розкривати способи та джерела здобування тих знань.

РН10. Оцінювати діяльність колег з точки зору зберігання та примноження суспільних і культурних цінностей і досягнень.

PH15. Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Креативне письмо як вид діяльності людини (4 год)

Письмо в історії людства та культури. Роль письма як фіксатора інформації та засобу самовираження. Опозиція «усне / письмове мовлення». Опозиція «академічне / креативне письмо». Види й жанри креативного письма. Стилiстичні засоби в різних видах креативного письма.

Тема 2. Чинники функціонування публіцистичного тексту (4 год)

Автор публіцистичного тексту, його соціальна позиція та життєвий досвід. Мета створення тексту: соціальна оцінка, вплив, самопрезентація. Жанр тексту. Аудиторія тексту. Платформи, на яких розміщуються тексти. Врахування зазначених чинників у написанні тексту.

Тема 3. Композиція публіцистичного тексту (8 год)

Заголовок, види заголовків, їхній вплив на читача. Практична робота з різними варіантами заголовків. Вступ, лід, тези, аргументи, ілюстративні приклади, висновки, ефективна кінцівка. Введення конфлікту, розгортання подій, кульмінаційна точка тексту, розв'язка. Композиційні порушення як вада тексту і як засіб надати тексту оригінальності і впливовості.

Тема 4. Культурна база тексту (4 год)

Введення в текст культурних знань. Використання артефактів для ілюстрування життєвих ситуацій. Цитування, введення алюзій, натяків. Приховані цитати й алюзії, вміння дешифрувати їх.

Тема 5. Життєві ситуації та приклади (4 год)

Приклади з життя в тексті. Їхнє розташування в композиції, виконувані ролі. Способи подання реальних людей та їхніх історій. Етичні проблеми.

Тема 6. Ключові засоби увиразнення (4 год)

Метафора як експресивний засіб і як спосіб впливу, концептуалізації дійсності. Сенсовірна, емоційна, пізнавальна ролі метафор. Різновиди метафор, вміння вводити їх у текст. Порівняння. Гіперболи. Ритмічна організація тексту. Афористичність.

Тема 7. Будова тексту на мікрорівнях (4 год)

Абзаци: поділ тексту, кількість і зв'язність абзаців. Характеристики ефективних абзаців. Абзаци, які виконують спеціальні функції. Ознаки хороших речень. Використання простих і складних речень. Міжреченнєві зв'язки. Парцеляція. Вибір слова, слововживання. Доречне і недоречне слововживання. Слова, що формують стилістичну норму, і слова, що є відхиленням від неї.

Тема 8. Сутність академічного письма (4 год)

Академічна культура, академічна доброчесність. Основні прояви академічної недоброчесності, методи запобігання академічній недоброчесності. Світовий досвід покарань за недоброчесність. Кодекс професійної етики.

Тема 9. Загальна характеристика видів академічного письма (4 год)

Монографія, дисертація, кваліфікаційна робота, курсова робота, реферат, наукова стаття, різні види анотацій, тези, рецензія. Розміри й оформлення академічних текстів.

Тема 10. Наукова стаття і тези як види академічного письма (6 год)

Стаття як самостійний науковий твір. Сучасні вимоги до змісту й оформлення наукової статті. Принципи побудови наукової статті, етапи підготовки статті до друку. Структура наукової статті. Тези як специфічний науковий жанр. Підготовка тез доповіді. Правила написання анотацій до статті. Мовностилістичні вимоги до тексту статті, тез, анотації.

Тема 11. Структура, композиційні й мовностилістичні особливості курсової роботи (6 год)

Вступ і його складники. Особливості формулювання мети та завдань роботи. Актуальність. Визначення предмета та об'єкта. Наукова новизна роботи. Теоретичне та практичне значення (цінність). Методи дослідження. Основна частина: теоретичний та практичний розділи роботи. Принципи поділу роботи на розділи й підрозділи. Написання висновків. Зв'язок вступу і висновків (відповідність висновків завданням, зазначеним у вступі). Додатки до роботи. Зв'язність і цілісність тексту. Мовні засоби поєднання частин наукового тексту. Стилїстика наукового тексту, коректне використання в тексті синонімів, термінів, аббревіатур.

Тема 12. Тематика і зміст дослідження: вибір теми, добір фактичного матеріалу (4 год)

Робота з джерелами. Пошук інформації в інтернеті. Пошук у Google, Google Scholar. Типи та види пошуку. Наукометричні бази. Сайти бібліотек. Традиційні бібліотечні каталоги. Робота з літературою в пошуках необхідної інформації. Вибір проблемних ділянок, формулювання актуальних тем.

Тема 13. Вимоги до мовленнєвого оформлення академічних текстів (8 год)

Культура наукового тексту. Нормативне застосування наукової мови. Головні мовні засоби наукового тексту, нормативне вживання мовних засобів наукового стилю. Використання словників, довідників як основних засобів кодифікації. Терміни, наукова фразеологія, абстрактна лексика в академічному письмі. Фахова мова як засіб забезпечення порозуміння між людьми, які працюють у певній сфері. Укладання бібліографії. Правила цитування та посилань на використані джерела. Національні правила оформлення бібліографічних посилань.

3. Методи контролю

Форми навчання з дисципліни «Практикум зі створення тексту та академічне письмо»: лекції, на яких висвітлюються основні теоретичні положення; семінари, присвячені аналізу текстів; поглиблена самостійна робота, що включає вивчення додаткової літератури та зразків текстів.

Контроль знань з навчальної дисципліни визначає відповідність рівня отриманих студентами знань, вмінь та навичок вимогам нормативних документів з вищої освіти. Навчальним планом та програмою навчальної дисципліни передбачені різні види завдань. За виконання різних видів завдань протягом семестру студенти набирають певну суму балів, яка дозволяє (або не дозволяє) скласти залік.

Поточний контроль – усні опитування на семінарських заняттях за контрольними та програмними питаннями поточної та попередніх тем; оцінювання ступеня активності студентів та якості їхніх виступів і коментарів у дискусіях на семінарських заняттях.

Підсумковим контролем з навчальної дисципліни є залік у 1-му та 2-му семестрах (СМК), залік у 1-му та іспит у 2-му семестрі (ССК).

4. Схема нарахування балів

1 семестр

Творчі роботи, виконувані протягом семестру – 80 балів.

Активність на практичних заняттях – 20 балів.

2 семестр (СМК)

Творчі роботи, виконувані протягом семестру – 60 балів.

Активність на практичних заняттях – 20 балів.

Підсумкова залікова робота – 20 балів.

2 семестр (ССК)

Творчі роботи, виконувані протягом семестру – 40 балів.

Активність на практичних заняттях – 20 балів.

Підсумкова залікова робота – 40 балів.

Критерії оцінювання поточного контролю

Високий рівень 8 – 10 балів	Відповідь студента характеризується повним, глибоким та змістовним знанням теоретичного та практичного матеріалу з теми, вільним володінням термінами та поняттями дисципліни, що вивчається. Він систематично активно бере участь в обговоренні кожної теми, що вивчається (як на лекційному, так і на семінарському заняттях), його відповіді характеризуються творчим оригінальним підходом та викладом.
Середній рівень 5 – 7 балів	Відповідь студента характеризується повними змістовним знанням теоретичного матеріалу з теми, вільним володінням термінами та поняттями. Але він недостатньо активно бере участь в ході обговорення практичного матеріалу, допускає у висловлюваннях деякі несуттєві неточності, його відповіді не характеризуються творчим оригінальним підходом та викладом.
Низький рівень 1 – 4 бали	Відповідь студента характеризується слабким і невпевненим знанням як теоретичного, так практичного матеріалу. Він

	допускає багато помилок у відповідях на конкретні питання та недостатньо бере участь в обговоренні матеріалу, що вивчається.
Незадовільний рівень 0 балів	У студента дуже слабкий рівень знання теоретичного матеріалу; не бере участі в обговоренні теоретичного та практичного матеріалу, що вивчається; допускає змістовні помилки у відповідях на конкретні питання викладача з теми заняття.

Критерії оцінювання створеного тексту

Високий рівень 15 – 20 балів	Тему розкрито, здійснено ґрунтовний аналіз усіх аспектів проблеми, матеріал роботи добре структурований, логічно викладений, виявлено авторський стиль.
Середній рівень 10 – 14 балів	Тему розкрито, здійснено загальний аналіз усіх аспектів проблеми, матеріал роботи не завжди добре структурований та логічно викладений, є мовні помилки.
Низький рівень 1 – 10 балів	Виклад не повною мірою відповідає темі, матеріал роботи не структурований належно та викладений не завжди логічно, є численні мовні помилки.
Незадовільний рівень 0 балів	Робота не відповідає вимогам.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70 – 89	добре
50 – 69	задовільно
1 – 49	незадовільно

5. Рекомендована література

1. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання: ДСТУ 8302:2015 / Нац. стандарт України. – К.: УкрНДНЦ, 2016. – 16 с.
2. Едж К. Як #писати і не лажати. – Х.: Віват, 2021. – 160 с.
3. Загнітко А. Лінгвістика тексту. Теорія і практикум: наук.-навч. посіб. – Донецьк: ДонНУ, 2006. – 289 с.
4. Зінсер В. Як писати добре. Класичний посібник зі створення нехудожніх текстів. – К.: Наш формат, 2022. – 288 с.
5. Капелюшний А. Практична стилістика української мови: навч. посібник. – Львів: ПАІС, 2007. – 400 с.

6. Капелюшний А. Практичний посібник-довідник журналіста: Редагування в ЗМІ: Аналіз і перевірка фактичного матеріалу. – Львів: ПАІС, 2004. – 576 с.
7. Кінг С. Про письменство: мемуари про ремесло. – Харків: КСД, 2018. – 270 с.
8. Лазебник Ю. Спілкування текстом // Мовознавство. – 1995. – № 1. – С. 78–85.
9. Лівін М. Сторітелінг для очей, вух і серця. – К.: Наш формат, 2020. – 184 с.
10. Мацько Л., Мацько О. Риторика: навч. посіб. – К.: Вища шк., 2006. – 311 с.
11. Пономарів О. Стилїстика сучасної української мови. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. – 248 с.
12. Семеног О. Культура наукової української мови. – К.: Академія, 2012. – 216 с.
13. Шліхта Н., Шліхта І. Основи академічного письма. – К., 2016. – 61 с.

6. Особливості навчання в режимі онлайн

В умовах воєнного стану освітній процес за дисципліною «Практикум зі створення тексту та академічне письмо» в університеті здійснюється дистанційно (за затвердженням на факультеті розкладом занять) на платформах Zoom та Google Classroom. Оскільки головним у роботі студента є набуття вмінь продукувати якісні тексти, студентські роботи завантажуються в Classroom і детально рецензуються, завдяки чому студент отримує індивідуальну увагу викладача до кожної своєї роботи і розуміння більш чи менш вдалих прийомів, застосованих у створенні тексту, а також оцінку загального рівня грамотності і відповідності вимогам до текстів певного жанру.